

انجمن آبخیزداری ایران

خبرنامه شماره (۲۷)

بهار ۱۳۸۷

کرج، بلوار شهید چمران، دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران،
انجمن آبخیزداری ایران
تلفکس: ۲۲۵۳۴۰۸
کد پستی: ۴۳۱۴-۳۱۵۸۵
پست الکترونیکی: wmsair@gmail.com

بمٹ (روزه)

خشکسالی (سوابق و تعاریف):

در اسناد تاریخی آمده است: داریوش کبیر در تخت جمشید از خداوند بزرگ خواست که: خداوند این کشور را از دشمن، از خشکسالی و از دروغ محفوظ بدار. این سخن گویای این حقیقت است که خشکسالی بعنوان یک تهدید، از گذشته‌های دور در کشور وجود داشته است. طبق آمار موجود، از ۴۰ نوع بلیه طبیعی در جهان، ۳۱ نوع آن در کشور ما روی می‌دهد که در بین آنها خشکسالی به دلیل شدت، فراوانی و گستره تحت پوشش مهمترین نوع محسوب می‌گردد.

تقسیمات متعدد و تعاریف متفاوتی برای خشکسالی و خشکی وجود دارد:

تعریف عمومی خشکی و خشکسالی:

خشکسالی حالتی نرمال و مستمر از اقلیم است و نه واقعه‌ای تصادفی و نادر. خشکسالی یک اختلال موقتی است. خشکسالی جزء بلایای طبیعی نامحسوس است. خشکسالی در رابطه با برخی شرایط متوسط درازمدت از موازنه مابین بارش و تبخیر و تعرق در نظر گرفته می‌شود، معمولاً در هر منطقه این شرایط خاص به عنوان "نرمال" تعریف می‌شود. خشکسالی یک اختلال موقتی است و با خشکی تفاوت دارد چرا که خشکی صرفاً محدود به مناطقی با بارندگی اندک است و حالتی دایمی از اقلیم می‌باشد. در مجموع خشکسالی عبارت است از یک دوره ممتد کمبود بارش که منجر به صدمه زدن به گیاهان و کاهش عملکرد می‌شود.

تعریف عملی خشکسالی

تعاریف عملی به افراد کمک می‌کند تا شروع، خاتمه و درجه شدت خشکسالی را تشخیص دهند. برای تعیین زمان شروع خشکسالی، "تعاریف عملی" میزان انحراف از میانگین بارش یا سایر متغیرهای اقلیمی در طول یک دوره زمانی مشخص را مبنای قرار می‌دهند. این امر معمولاً با مقایسه وضعیت فعلی نسبت به متوسط گذشته که غالباً مبتنی بر دوره آماری ۳۰ ساله است انجام می‌شود. حد آستانه تعیین شده به عنوان شروع یک خشکسالی، ۷۵ درصد بارش متوسط در طول یک دوره زمانی مشخص بوده و معمولاً بیشتر به صورت قراردادی انتخاب می‌شود تا بر مبنای رابطه دقیق تأثیرات خاص آن بر محیط

تعریف خشکسالی از دیدگاه هواشناسی

هواشناسان خشکسالی را بارش کمتر از حد معمول که منجر به تغییر الگوی آب و هوایی می‌گردد، تعریف کرده‌اند. بنابراین خشکسالی از نظر هواشناسی اساساً به حالتی از خشکی ناشی از کمبود بارندگی اطلاق می‌شود. تعریف خشکسالی از دیدگاه هواشناسی در کشورهای مختلف و در زمانهای مختلف متفاوت می‌باشد. به همین دلیل از این دیدگاه به کار بردن یک تعریف از خشکسالی که در قسمتی از جهان متداول می‌باشد برای دیگر جاها مناسب نباشد، بعنوان مثال:

- ۱- در ایالت متحده آمریکا در سال ۱۹۴۲: بارش کمتر از ۲/۵ میلیمتر در ۴۸ ساعت
- ۲- در انگلستان در سال ۱۹۳۶: پانزده روز متوالی با مجموع بارش کمتر از ۲۵ میلیمتر

۳- در کشور لیبی در سال ۱۹۶۴: بارش سالانه کمتر از ۱۸۰ میلیمتر

۴- در کشور هند در سال ۱۹۶۰: کاهش بارش فصل واقعی (مونسون) بیش از دو برابر متوسط انحراف

۵- در بالی (اندونزی) در سال ۱۹۶۴: یک دوره شش روزه بدون بارش.

به عنوان معیاری برای خشکسالی هواشناسی در نظر گرفته شده است.

بعلاوه اهمیت دیدگاه هواشناسی در این است که اندازه‌گیری‌های هواشناسی اولیه نشان بر روز خشکسالی می‌باشد.

تعریف خشکسالی از دیدگاه هیدرولوژیکی

از دیدگاه هیدرولوژیست‌ها خشکسالی زمانی اتفاق می‌افتد که سطح تراز ذخایر آب‌های سطحی و زیر زمینی از حد معمول خود پایین‌تر باشد. خشکسالی هیدرولوژیکی اغلب در عرضهای میانی بر اثر کمبود و فقدان بارش زمستانی اتفاق می‌افتد. علاوه بر بارش فاکتورهای اقلیمی دیگر مانند دماهای بالا، بادهای قوی و رطوبت نسبی کم نیز به طور قابل ملاحظه‌ای بر روی خشکسالی هیدرولوژیکی تأثیر دارند.

خشکسالی از دیدگاه کشاورزی، اجتماعی و اقتصادی و زیست محیطی نیز حائز اهمیت است و با توجه به شرایط خاص کشورمان در سال آبی ۸۷-۸۶ خشکسالی در ابعاد مختلف کشور تحت تأثیر قرار داده است. لذا یک تعامل جامع در این خصوص الزامی است.

ادامه مطالب مربوط به خشکسالی را در خبرنامه شماره بعد مطالعه فرمایید.

فهرست فعالیتها:

- پیگیری برگزاری همایش ملی آبخیزداری شهری با همکاری شهرداری تهران در اسفند ۱۳۸۷- تهران

- برنامه‌ریزی برگزاری پنجمین همایش ملی آبخیزداری (بهار ۱۳۸۸- دانشگاه گرگان)

- انتشار دومین شماره مجله تخصصی «علوم و مهندسی آبخیزداری ایران» و توزیع آن

- بررسی مقالات دریافت شده و انتخاب مقالات برتر به منظور چاپ در سومین شماره مجله علوم و مهندسی آبخیزداری

- برنامه‌ریزی انتشار کتابهای اقدامات مهندسی آب و خاک در اراضی جنگلی و روش- های سنتی حفاظت آب و خاک با همکاری کمیته تخصصی فرسایش و رسوب معاونت آبخیزداری سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری

- صدور کارت عضویت اعضا و توزیع آن

کارت عضویت اعضا:

کارت عضویت اعضا چاپ و تعدادی نیز توزیع گردیده است. طبق مصوبه هیئت‌مدیره این کارت که تا پایان سال ۱۳۸۷ اعتبار داشته، فقط برای عزیزانی که حداقل یکبار حق عضویت خود را پرداخت نموده باشند صادر شده است. با توجه به تاخیر بوجود آمده و احتمال تغییر آدرس، از تمامی اعضا محترمی که کارت خود را دریافت نموده‌اند خواهشمند است آدرس خود را از طریق آدرس پست الکترونیکی انجمن ارسال نمایند تا امکان توزیع سریع‌تر کارتها از طریق پست میسر گردد. دبیرخانه از ارسال کارت بدون دریافت آدرس جدید معذور است.

شبکه نخبگان مرکز پژوهشهای مجلس چیست؟

مرکز پژوهش‌های مجلس به منظور استفاده از افکار، نوآوری، ابتکار و دانش نخبگان و پژوهشگران جامعه در قوه مقننه، شبکه نخبگان را ایجاد کرده است. این شبکه شامل مجموعه عظیم و با ارزشی از نخبگان پژوهشگران و مدیران انجمن‌های تخصصی و شکل‌های کشور است که با پشتیبانی سایت نخبگان مرکز پژوهش‌های مجلس

بصورت داوطلبانه همکاری می‌کنند. شبکه نخبگان مرکز با ایجاد بستری مناسب، ارتقای مشارکت کانون‌های علمی، به فعلیت رساندن اندوخته‌های علمی صاحب‌نظران در عرصه قانونگذاری و بهره‌مندی از پتانسیل عظیم علمی کشور در امر تدوین قوانین را سرلوحه برنامه‌های خود قرار داده است.

شرایط عضویت در شبکه نخبگان-

اعضاء شبکه در سه سطح "ویژه، نخبه و پژوهشگر" دسته‌بندی می‌شوند

ویژه: نمایندگان مجلس شورای اسلامی و وزرای دولت و مدیران دفاتر پژوهشی مرکز نخبه: اعضاء هیات علمی دانشگاه‌های معتبر، دارندگان مدرک دکترای تخصصی و مدیران ارشد کشور حداقل با سه سال سابقه مدیریت

پژوهشگر: دانشجویان دوره‌های دکترای تخصصی، دانش‌آموختگان دوره کارشناسی ارشد حداقل با پنج سال سابقه مدیریت در بخش‌های دولتی یا خصوصی

ISI چیست؟

موسسه اطلاعات علمی (Institute for Scientific Information) بانک اطلاعات ISIمرکزی برای فهرست نمودن و پوشش دادن جامع مهم‌ترین مجلات علمی منتشره در دنیا به منظور تبادل اطلاعات میان پژوهشگران مختلف می‌باشد. شمار مجلات ISI ثابت نیست. یک مجله ممکن است در یک زمان، از مجلات ISI محسوب شود اما، به دلیل کاهش بار علمی، بعداً از لیست مجلات ISI کنار گذاشته شود. در حال حاضر بیش از ۱۶۰۰۰ مجله، در لیست ISI قرار دارند. هر ساله ۲۰۰۰ مجله جدید مورد ارزیابی قرار می‌گیرد و حدود ده درصد آنها به لیست ISI اضافه می-شوند. هر مجله علمی قبل از انتخاب شدن و فهرست شدن در ISI یکسری مراحل ارزیابی را پشت سر می‌گذارد. از جمله عوامل مورد ارزیابی و رعایت استانداردهای بانک اطلاعاتی ISI، کمیته علمی منتخب مجله، تنوع بین‌المللی مقالات چاپ شده در آن، نشر به موقع مجله و جایگاه نشر آن می‌باشد. لازم به ذکر است هیچ یک از این عوامل به تنهایی مورد بررسی و ارزیابی قرار نمی‌گیرد بلکه با بررسی مجموع عوامل یک امتیاز کلی داده خواهد شد. از جمله مواردی که در ارزیابی مجله مورد توجه قرار دارد این است که عنوان مقالات، چکیده و کلمات کلیدی باید به زبان انگلیسی باشد همچنین توصیه می‌شود که منابع نیز به زبان انگلیسی نوشته شوند. اگر چه اطلاعات علمی مهم به تمامی زبانها به چاپ می‌رسد اما موارد ذکر شده باید به زبان انگلیسی باشد تا تحت داوری و ارزیابی ISI قرار گیرد زیرا ارزیابی‌کنندگان مجلات علمی در ISI نمی‌توانند عناوین و منابع بکار رفته در مقالات را به زبان انگلیسی ترجمه کنند. داوری علمی و تخصصی مقالات چاپ شده در مجله توسط داوران نام آشنای علمی از جمله عمده‌ترین موارد مورد توجه ارزیابی‌کنندگان می‌باشد که گویای اعتبار و غنای علمی مجله است.

ارجاع به خود یا self citation چیست؟

اگر منابع ذکر شده در مقاله پژوهش نویسندگان خود مقاله باشد، این کار از از ارزش مقاله می‌کاهد زیرا جنبه بین‌المللی بودن آن را ضعیف می‌کند. درجه ارجاع به خود مجلات ISI معمولاً کمتر از ۲۰ است.

ضریب تاثیر یا درجه تاثیر یا Impact factor چیست؟

این عامل همه ساله توسط ISI بر مبنای ارجاعات به هر یک از مجلات علمی آن محاسبه می‌شود و نتیجه گزارشات ارجاع مجله یا Journal Citation Reports یا به اختصار JCR منتشر می‌شود. این ضریب، نه برای مقاله یا نویسنده، بلکه برای

مجله محاسبه می‌شود. محاسبه بر مبنای یک دوره سه ساله صورت می‌گیرد. فرضاً اگر در سال ۸۴ جمأ ۴۰ ارجاع به یک مجله صورت گرفته باشد و در آن مجله در سال ۸۲ تعداد ۲۶ مقاله و در سال ۸۳ تعداد ۲۴ مقاله چاپ شده باشد، ضریب ارجاع آن مجله از تقسیم ۴۰ بر ۵۰ به‌دست می‌آید که ۸/۰ است. یعنی به طور متوسط هر مقاله آن نشریه ۸/۰ مرتبه مورد استناد مقالات دیگر قرار گرفته است.

ISI بودن یک مجله را چگونه تعیین کنیم؟

بهترین راه، مراجعه به سایت‌هایی نظیر تامسون است. زیرا همچنان که گفته شد، هم تعداد مجلات زیاد است و هم ISI محسوب شدن یک مجله ممکن است همیشگی نباشد. هر نشریه با هر امتیاز علمی در کشور چاپ شود اگر ضریب تاثیرش صفر باشد، در این پایگاه قرار نمی‌گیرد. متأسفانه، در حال حاضر تمامی نشریات ایرانی دارای ضریب تاثیر صفر بوده و جایی در این پایگاه ندارند.

ISC چیست؟

ISC یا همان پایگاه استنادی علوم جدید و تکنولوژی که همانند ISI دارای مقالات دانشمندان است که خوشبختانه در ایران نیز چنین پایگاهی تاسیس شده است و هم اکنون به فعالیت می‌پردازد.

معیار اصلی ورود مجلات به نمایه‌های سه گانه ISI چیست؟

بر اساس قانون تجمع گارفیلد متون هسته برای تمامی رشته‌های علمی بیش از ۱۰۰۰ مجله نیست. همچنین مطالعه‌ای از سوی گارفیلد بر روی پایگاه اطلاعاتی اس. سی. آی (Science Citation Index) نشان داده است که ۷۵٪ ارجاعات در کمتر از ۱۰۰۰ عنوان مجله شناسایی شدند. حال اگر لازم نباشد که یک نمایه استنادی چند رشته‌ای جامع بیشتر از چند هزار مجله را پوشش دهد، این مجلات را چگونه باید برگزید؟ هر چند برخی شائبه تاثیرپذیری این امر از سیاست و … را مطرح می‌کنند ولی نظر ISI Thomson چیز دیگری است. یعنی هزینه- کارآیی. گارفیلد خود می-گوید: چون مساله پوشش، وجهی عملاً اقتصادی دارد، معیار برای آنچه انتخاب می-شود، هزینه- کارآیی است.

هدف هزینه- کارآمدی یک نمایه به حداقل رسانیدن هزینه در ازای شناسایی یک مدرک مفید و به حداکثر رسانیدن احتمال دستیابی به یک مدرک مفید منتشره است. یک نمایه هزینه- کارآمد باید پوشش دهی خود را تا حد امکان محدود به آن مدارکی نماید که ممکن است مفیدشان بدانند. به زبان ساده ISI Thomson مجلاتی را نمایه می‌کند که احتمال استناد به آنها بیشتر باشد. ولی چه شاخصی می‌تواند صلاحیت ورود دیگر مجلات به جمع مجلات منبع ISI Thomson را تایید کند. جواب بسیار ساده است: فراوانی استناد به مجلات در منابعی که بیشتر در این نمایه وارد شده‌اند. اگر دانشگاهها می‌خواهند مجلات خود را در نمایه‌های سه‌گانه ISI Thomson وارد کنند، علاوه بر رعایت ضوابط عمومی مانند وضعیت نشر، کیفیت مقالات، ترکیب سردبیری و تحریریه و … باید در جستجوی راهکارهایی باشند که به مجلات آنها از سوی مجلات منبع ISI Thomson استناد شود. شاید یکی از راهها تشویق محققان دانشگاه در استناد به مدارک مجلات داخلی، در مقالات ارسالی به مجلات تحت پوشش نمایه‌های سه‌گانه ISI Thomson باشد.

پرسشنامه تقاضای عضویت در انجمن آبخیزداری ایران

نام خانوادگی:	نام:
شماره شناسنامه و محل صدور:	سال و محل تولد:
نام پدر:	آخرین مدرک تحصیلی:
رشته:	سال و محل اخذ:
شغل فعلی (نوع شغل و سمت ذکر شود)	
نشانی پستی منزل:	
تلفن:	تلفن همراه:
آدرس پست الکترونیک:	
نشانی پستی محل کار:	
تلفن:	نمابر:
شماره و تاریخ رسید و بانک حواله کننده حق عضویت:	
مبلغ پرداختی:	
تاریخ تکمیل پرسشنامه:	امضای متقاضی:

این قسمت توسط سازمان متبوع متقاضی که دارای مدرک تحصیلی پایین‌تر از کارشناسی ارشد (فوق لیسانس) می‌باشد تکمیل شود.	
الف) گواهی می‌شود؛ متقاضی با مشخصات بالا در تاریخ تکمیل این پرسشنامه بعنوان: در دانشکده/ مؤسسه/ سازمان:	در رشته:
مشغول به کار بوده است.	
نام و نام خانوادگی، سمت و امضاء مسؤل مستقیم:	
محل مهر دانشکده/ مؤسسه/ سازمان:	
ب) گواهی می‌شود؛ متقاضی با مشخصات بالا در تاریخ تکمیل این فرم دانشجوی رسمی رشته..... دانشکده	
دانشگاه می‌باشد.	
نام و نام خانوادگی و امضاء مسئول بخش یا گروه:	
محل مهر بخش یا گروه	

از اعضای که مایل به تمدید عضویت خود می‌باشند درخواست می‌شود ضمن پرداخت حق عضویت‌های موق به حساب جاری ۰۵۳۹۶/۹ بانک ملت شعبه میدان فاطمی، کد شعبه ۶۷۰۲۵ فرم زیر را تکمیل و همراه با رسید بانکی به آدرس دبیرخانه ارسال نمایند.	
جهت تسهیل امکان ارتباط؛ تکمیل این فرم توسط اعضاء قدیمی ضروری است.	

نام و نام خانوادگی:	تاریخ تولد:
محل کار:	مسئولیت:
سابقه کار:	تلفن محل کار:
شماره تلفن همراه:	دورنگار (فاکس):
پست الکترونیک:	
آدرس محل کار:	
مدارک تحصیلی:	رشته تحصیلی:
محل اخذ مدرک:	آشنایی با زبان انگلیسی:
سابقه فعالیت‌های اجرایی یا آموزشی یا پژوهشی:	
زمینه‌های تجربی و تخصصی مورد علاقه:	
اینجانب ضمن تکمیل مورد فوق درخواست عضویت در انجمن آبخیزداری را دارم .	